

**POWIATOWY PROGRAM
DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA LATA 2021 – 2027**

POWIAT SŁUBICKI

Spis treści

Wstęp	4
1. Założenia programu	5
1.1. Adresaci programu	5
1.2. Źródła finansowania programu	5
1.3. Koordynator programu.....	5
1.4. Partnerzy programu.....	5
1.5. Podstawy prawne programu.....	6
2. Niepełnosprawności i orzecznictwo.....	6
3. Rehabilitacja zawodowa i społeczna na terenie powiatu słubickiego	8
3.1. Działania z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.....	8
3.1.2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych (art. 35a ust. 1 pkt 7 lit.a).....	10
3.1.3. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (ar. 35a ust.1 pkt 7 lit.b).....	11
3.1.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (ar. 35a ust.1 pkt 7 lit.c).....	11
3.1.5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych (ar. 35a ust.1 pkt 7 lit.d).....	12
3.2. Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej.....	13
3.3. Działania w zakresie rehabilitacji zawodowej realizowanej przez Powiatowy Urząd Pracy w Słubicach	14
4. Realizacja pilotażowego programu „Aktywny samorząd”	18
5. Realizacja programu „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi” – Moduł III. 22	
6. Realizacja „Programu wyrównywania różnic między regionami III”.....	24
7. Instytucje i organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie słubickim.....	26
7.1. Środowiskowy Dom Samopomocy	26
7.1.1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Słubicach.....	26
7.1.2. Środowiskowy Dom Samopomocy w Górzycy	26
7.1.3. Środowiskowy Dom Samopomocy w Ośnie Lubuskim	27
7.1.4. Środowiskowy Dom Samopomocy „Pod Słońcem” w Bieganowie	27

7.2. Warsztat Terapii Zajęciowej	28
7.3. Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Rzepinie	30
7.4. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Słubickim	30
7.5. Organizacje pozarządowe	31
8. Cel główny programu, cele szczegółowe oraz zadania do realizacji.....	32
9. Sposoby monitorowania i ewaluacji programu	34
10. Podsumowanie	34
Spis tabel.....	35

Wstęp

Powiatowy Program na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2027 został opracowany na podstawie zapisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity – Dz.U.2020.426 t.j.). Zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt. 1 tej ustawy do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja, zgodnie z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Głównym celem Programu jest *przeciwdziałanie marginalizacji oraz poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez zapewnienie im warunków do samodzielnego i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, a także kształtowanie wobec nich pozytywnych postaw społecznych.*

Założeniem programu jest między innymi umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestniczenie w życiu społecznym i zawodowym, poprzez ich aktywizację. Istotne jest również eliminowanie przeszkód utrudniających osobom niepełnosprawnym aktywny udział w życiu społecznym oraz zminimalizowanie skutków ich niepełnosprawności. Ważną rolę pełni także kształtowanie wobec osób niepełnosprawnych pozytywnych postaw wśród społeczeństwa wraz z poszanowaniem ich praw.

Program został opracowany w oparciu o informacje uzyskane z poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Program obejmuje wszystkie obszary aktywności i działalności osób niepełnosprawnych na podstawie, których opracowano konkretne cele. Dzięki realizacji założeń programu osoby niepełnosprawne będą miały szansę w pełni uczestniczyć w życiu społecznym i realizować się zawodowo.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych ma ułatwić prowadzenie aktywnej polityki społecznej wobec osób z niepełnosprawnością poprzez integracje, wspieranie ich praw i tworzenie im warunków umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

1. Założenia programu

1.1. Adresaci programu

Adresatami programu są osoby niepełnosprawne zamieszkujące na terenie powiatu słubickiego, ich rodziny, instytucje zajmujące się osobami niepełnosprawnymi a także przedstawiciele organizacji pozarządowych działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

1.2. Źródła finansowania programu

Program finansowany jest przez różne instytucje, w tym:

- 1) Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- 2) samorzady gminne,
- 3) samorząd powiatowy,
- 4) środki budżetu państwa,
- 5) środki finansowe pozyskane z innych źródeł, w tym z Unii Europejskiej,
- 6) Narodowy Fundusz Zdrowia.

1.3. Koordynator programu

Koordynatorem Powiatowego Programu na rzecz Osób Niepełnosprawnych jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

1.4. Partnerzy programu

Partnerami programu są:

- 1) Powiatowy Urząd Pracy w Słubicach,
- 2) Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- 3) Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu słubickiego,
- 4) organizacje pozarządowe,
- 5) Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych,
- 6) Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Rzepinie,
- 7) Dzienny Dom „Senior+”,
- 8) Środowiskowe Domy Pomocy z terenu powiatu słubickiego,
- 9) Warsztat Terapii Zajęciowej w Żabicach,
- 10) Poradnia Psychologiczno -Pedagogiczna w Słubicach,
- 11) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Słubicach,
- 12) zakłady opieki zdrowotnej.

1.5. Podstawy prawne programu

Program został opracowany w oparciu o następujące regulacje prawne:

- 1) Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.;
- 2) Kartę Praw Osób Niepełnosprawnych - Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997r.
- 3) Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 4) Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych, przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 2006 r., ratyfikowaną przez Polskę 2012r.;
- 5) Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej;
- 6) Ustawą z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym;
- 7) Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

2. Niepełnosprawności i orzecznictwo

W myśl ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2020.426 t.j.) niepełnosprawność oznacza „trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu”¹. W ustawie tej określono trzy stopnie niepełnosprawności:

- 1) Znaczny,
- 2) Umiarkowany,
- 3) Lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności to osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolne do pracy albo zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagające czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

¹ Art. 2 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2020.426 t.j.).

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

W sytuacji osób, które nie ukończyły 16 roku życia są one zaliczane do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku. Dzieci do 16 roku życia uznaje się za niepełnosprawne, ale nie określa się ich stopnia niepełnosprawności.

Niepełnosprawnymi są również osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidzkich przed 1997 rokiem. Orzeczenie o zaliczeniu do:

- a) I grupy inwalidzkiej traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności
- b) II grupy inwalidzkiej traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności
- c) III grupy inwalidzkiej traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Zgodnie z ww. ustawą powołuje się zespoły orzekające o niepełnosprawności:

- 1) powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności - jako pierwsza instancja;
- 2) wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności - jako druga instancja.

Przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności rozpatrywane są wnioski o wydanie:

- a) orzeczenia o niepełnosprawności dla osób, które nie ukończyły 16 roku życia;
- b) orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób, które ukończyły 16 rok życia;
- c) legitymacji osób niepełnosprawnych;
- d) kart parkingowych osób niepełnosprawnych.

Zespół orzeka wyłącznie na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego albo, za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej/ centra usług społecznych.

3. Rehabilitacja zawodowa i społeczna na terenie powiatu słuwickiego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych *rehabilitacja osób niepełnosprawnych to zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej*².

3.1. Działania z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach

Rehabilitacja społeczna służy przygotowaniu osób niepełnosprawnych do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Realizowana jest przede wszystkim przez wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie w tych osobach aktywności społecznej do wypełniania ról społecznych.

Działania w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych pozwalają na eliminowanie trudności, ograniczeń tych osób w funkcjonowaniu w środowisku oraz na realizację ich osobistych potrzeb i aspiracji.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach realizuje działania na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach rehabilitacji społecznej zgodnie z ww. ustawą, w tym:

- 1) Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- 2) Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- 3) Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- 4) Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się,
- 5) Dofinansowanie kosztów tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Środki finansowe na ten cel pochodzą z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Dysponentem środków jest Rada Powiatu, która po zasięgnięciu opinii Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych – powołanej przez Starostę, w formie uchwały przeznacza środki na poszczególne działania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej.

² Art. 7 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2020.426 t.j.).

Tabela 1. Liczba i kwota udzielonych dofinansowań ze środków PFRON w powiecie ślubickim w latach 2013-2020 przeznaczona na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej

Lata	Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych (art. 35a ust.1 pkt 7 lit. a)		Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (art. 35 a ust. 1 pkt 7 lit. b)		Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (art. 35 a ust. 1 pkt 7 lit. c)		Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych (art. 35 a ust. 1 pkt 7 lit. d)	
	Liczba osób	Kwota (w zł)	Liczba zadań	Kwota (w zł)	Liczba osób	Kwota (w zł)	Liczba osób	Kwota (w zł)
2013	71	60.719,00	5	5.940,00	87	109.383,36	13	42.508,00
2014	42	37.229,00	3	4.404,00	101	126.090,00	9	43,044,00
2015	54	55.000,00	4	9.813,00	153	204.735,00	13	60.750,00
2016	45	45.000,00	5	14.328,00	103	132.423,40	17	68.624,60
2017	38	40.000,00	3	3.440,00	130	209.767,00	11	43.934,00
2018	73	76.827,00	6	16.197,00	163	222.850,00	13	47.099,00
2019	67	52.491,00	3	5.420,00	141	219.418,00	23	96.170,00
2020	73	81.961,20	2	2.320,00	183	244.255,80	16	104.987,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ślubicach.

3.1.2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych (art. 35a ust. 1 pkt 7 lit.a).

Dużym zainteresowaniem ze strony osób niepełnosprawnych cieszą się turnusy rehabilitacyjne będące „zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji połączonej z wypoczynkiem, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie kontaktów społecznych i zainteresowań, a także udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu”³. Można zauważyć, że liczba wniosków, które wpłynęły do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach w przeciągu 8 lat znacznie się zmniejszyła, jednak ilość osób, które faktycznie skorzystały z dofinansowania ze środków PFRON utrzymuje się na podobnym poziomie.

Mieszkańcy powiatu słubickiego korzystają z turnusów rehabilitacyjnych organizowanych w ośrodkach usytuowanych na terenie całego kraju, posiadających odpowiedni wpis do rejestru prowadzonego przez wojewodę.

Tabela 2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych ze środków PFRON w latach 2013-2020.

Lata	Liczba wniosków, które wpłynęły do PCPR w Słubicach	Liczba osób, które skorzystały z dofinansowania PFRON	Kwota środków PFRON, która została przeznaczona na dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych (w zł)
2013	179	71	60.719,00
2014	179	42	37.229,00
2015	166	54	55.000,00
2016	173	45	45.000,00
2017	110	38	40.000,00
2018	146	73	76.827,00
2019	113	52	52.491,00
2020	114	73	81.961,20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

³ Art. 10c ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2020.0.0426 z póź. zm).

3.1.3. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (ar. 35a ust.1 pkt 7 lit.b).

Organizacja sportu, kultury, rekreacji i turystyki odgrywa istotną rolę w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz włączenia ich do życia społecznego. Dzięki tego typu działaniom zwiększa się aktywność osób niepełnosprawnych i ułatwia się im integrację społeczną.

Upowszechnianie sportu pozwala nabywać i podnosić fizyczną sprawność osób niepełnosprawnych. Także jako element zdrowego stylu życia chroni zdrowie i ogranicza przyczyny i skutki niepełnosprawności. Dzięki rozpowszechnianiu kultury osoby niepełnosprawne korzystają z dóbr dziedzictwa narodowego (muzeów, teatrów), poszerzają swoją wiedzę i aktywnie spędzają wolny czas. Rekreacja i turystyka umożliwia osobom niepełnosprawnym wytchnienie i odpoczynek.

Tabela 3. Dofinansowanie sportu, kultury i turystyki osób niepełnosprawnych ze środków PFRON w latach 2013-2020.

Lata	Liczba wniosków, które wpłynęły do PCPR w Słubicach	Liczba przedsięwzięć, która została dofinansowana	Kwota środków PRFON, która została przeznaczona na dofinansowanie sportu, kultury i turystyki osób niepełnosprawnych (w zł)
2013	6	5	5.940,00
2014	3	3	4.404,00
2015	5	4	9.813,00
2016	7	5	14.328,00
2017	4	3	3.440,00
2018	6	6	16.197,00
2019	3	3	5.420,00
2020	2	2	2.320,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

3.1.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (ar. 35a ust.1 pkt 7 lit.c)

Największym zainteresowaniem ze strony osób niepełnosprawnych w powiecie słubickim cieszą się dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych.

Jest to sprzęt pomagający osobom niepełnosprawnym w samodzielnym funkcjonowaniu w środowisku (np. wózki inwalidzkie, aparaty słuchowe), a także ułatwiające to funkcjonowanie (np. pieluchomajtki). Istotny jest również aspekt wspierający proces rehabilitacyjny (np. rower trójkołowy rehabilitacyjny).

Tabela 4. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze ze środków PFRON w latach 2013-2020.

Lata	Liczba wniosków, które wpłynęły do PCPR w Słubicach	Liczba osób, które skorzystały z dofinansowania	Kwota środków PFRON, która została przeznaczona na dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (w zł)
2013	170	87	109.383,36
2014	194	101	126.090,00
2015	229	153	204.735,00
2016	217	103	132.417,88
2017	207	130	209.767,00
2018	211	163	222.850,00
2019	196	141	219.418,00
2020	214	183	244.255,80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

3.1.5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych (ar. 35a ust.1 pkt 7 lit.d)

Realizacja powyższego zadania ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

O dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się w związku z istniejącymi barierami we własnym domu lub jego otoczeniu. Natomiast o dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Tabela 5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych ze środków PFRON w latach 2013 -2020.

Lata	Liczba wniosków, które wpłynęły do PCPR w Słubicach	Liczba osób, które skorzystały z dofinansowania	Kwota środków PFRON, która została przeznaczona na dofinansowanie
2013	18	13	42.508,00
2014	14	9	43.044,00
2015	21	13	60.750,00
2016	35	17	68.624,60
2017	32	11	43.934,00
2018	31	13	47.099,00
2019	37	23	96.170,00
2020	28	16	104.987,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

3.2. Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej

Warsztat Terapii Zajęciowej w Żabicach działa w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej. Z zajęć oferowanych przez Warsztat korzysta 40 uczestników. Warsztat Terapii Zajęciowej w Żabicach jest jednostką prowadzoną przez Gminę Górzycza, której koszty działalności są współfinansowane w 90 % ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i w 10% ze środków samorządu terytorialnego (Powiatu Słubickiego).

Tabela 6. Środki finansowe przeznaczone na działalność Warsztatu Terapii Zajęciowej w Żabicach w latach 2013 – 2020 roku

Lata	Liczba uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej w Żabicach	Kwota środków PFRON (nie więcej niż 90 %) na koszty działalności Warsztatu	Kwota środków samorządu powiatowego (nie mniej niż 10 %) na koszty działalności Warsztatu
2013	30	443.880,00 zł	49.320,00 zł
2014	40	443.880,00 zł	49.320,00 zł
2015	40	591.840,00 zł	65.760,00 zł
2016	40	639.840,00 zł	71.120,00 zł
2017	40	639.840,00 zł	71.120,00 zł
2018	40	663.840,00 zł	73.760,00 zł
2019	40	723.840,00 zł	80.427,00 zł
2020	40	819.840,00 zł	91.094,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

3.3. Działania w zakresie rehabilitacji zawodowej realizowanej przez Powiatowy Urząd Pracy w Słubicach

Rehabilitacja zawodowa jest jednym z kluczowych elementów w procesie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. Jej celem jest ułatwienie i przygotowanie osób niepełnosprawnych będących w wieku aktywności zawodowej do uzyskania lub utrzymania odpowiedniego zatrudnienia. Dla osób niepełnosprawnych podjęcie zatrudnienia to nie tylko niezależność finansowa, ale przede wszystkim poczucie przydatności społecznej i utrzymywanie kontaktów międzyludzkich. Dzięki pracy takie osoby aktywnie uczestniczą w życiu społecznym, są samodzielne i mają poczucie sensu i przydatności. Stają się podmiotami życia społecznego, a nie jedynie odbiorcami działań bliskich, czy państwa.

Według ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. powiat ma określone zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, są to:

- pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe osób niepełnosprawnych.
- szkolenia i przekwalifikowania osób niepełnosprawnych,
- przyznanie jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
- dofinansowanie do oprocentowanego kredytu bankowego.

Poniższe tabele przedstawiają bilans osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Słubicach w latach 2013-2020.

Tabela 7. Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP w Słubicach w latach 2013-2020

Kategorie osób	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.
Niepełnosprawni poszukujący pracy	9	3	5	8	3	8	1	2
Niepełnosprawni długotrwale bezrobotni	13	15	12	13	9	7	10	8
Niepełnosprawni ogółem	158	92	73	53	51	31	40	47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słubicach.

Jak wynika z przedstawionych danych liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Słubicach w przeciągu 7 lat znacznie zmniejszyła się, ze 158 do 47 osób. Zauważalny jest również spadek zarejestrowanych niepełnosprawnych, które poszukują pracy jak i tych, którzy są długotrwale bezrobotni. W 2020r. zarejestrowane były 2 osoby poszukujące pracę, natomiast długotrwale bezrobotnych było 8.

Wśród osób niepełnosprawnych, które w latach 2013-2020 zarejestrowały się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Słubicach największą grupę stanowiły osoby z orzeczoną lekką oraz umiarkowaną stopniem niepełnosprawności (tabela 8). Również tutaj można zauważyć znaczny spadek zarejestrowanych osób. Najmniejszą liczbę osób stanowiły osoby niepełnosprawne ze znacznym stopniem niepełnosprawności, w 2013r. było ich sześć natomiast w 2020r. jedna.

Tabela 8. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Słubicach wg. kryterium stopnia niepełnosprawności w latach 2013-2020

Rodzaj niepełnosprawności	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.
Lekki stopień niepełnosprawności	81	52	46	32	29	15	20	24
Umiarkowany stopień niepełnosprawności	71	37	25	20	21	14	20	22
Znaczny stopień niepełnosprawności	6	3	2	1	1	2	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słubicach.

Tabela 9. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Słubicach, które podjęły zatrudnienie w latach 2013-2020r.

Liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły zatrudnienie	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.
Kobiety	0	0	1	0	0	0	1	0
Mężczyźni	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem	0	0	1	0	0	0	1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słubicach.

Jak wynika z otrzymanych danych w latach 2013-2020 tylko dwie osoby niepełnosprawne podjęły zatrudnienie, było to w 2015 roku oraz 2019.

Powiatowy Urząd Pracy w Słubicach w ramach rehabilitacji zawodowej udziela pomocy osobom niepełnosprawnym w formie dofinansowań, co przedstawia tabela 10. W latach 2013-2020 PUP przyznało dwóm osobom niepełnosprawnym dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnej w kwocie 40 tysięcy złotych (2014r.) oraz 35 tysięcy złotych (2017r.). PUP w latach 2013-2017 dokonał również 14 zwrotów kosztów na wyposażenie stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych na łączną kwotę 495.000, 00 zł. Jednak jak wynika z otrzymanych danych, przez ostatnie 3 lata nie zawarto żadnej umowy dotyczącej zwrotów kosztów na dostosowanie miejsca pracy dla osoby niepełnosprawnej.

Na podstawie danych wynika, że osoby niepełnosprawne w ubiegłych latach najczęściej korzystały z pomocy w ramach rehabilitacji zawodowej w formie finansowania kosztów szkoleń i przekwalifikowania się zawodowego. Najwięcej osób

(42 osoby) skorzystały z tej formy pomocy w 2014r. na łączną kwotę 98.745,94 zł. Jednak można zaobserwować znaczny spadek udzielanych finansowań, gdyż w 2020 roku tylko jednej osobie udzielono pomoc w kwocie 750,52 zł.

Tabela 10. Liczba przyznanych dofinansowań przez PUP Słubice na poszczególne zadania realizowane w ramach rehabilitacji zawodowej w latach 2013-2020

Zadanie	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.
Przyznanie osobom niepełnosprawnym środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	-	1	-	-	1	-	-	-
Kwota przyznanych dofinansowań	-	40.000,00	-	-	35.000,00	-	-	-
Dokonywanie zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	4 umowy	4 umowy	2 umowy	3 umowy	1 umowa	Brak umów	Brak umów	Brak umów
Kwota przyznanych dofinansowań	150.000,00	150.000,00	80.000,00	80.000,00	35.000,00	-	-	-
Finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych	26 osób	42 osoby	7 osób	4 osoby	7 osób	1 osoba	3 osoby	1 osoba
Kwota przyznanych dofinansowań	45.777,37	98.745,94	35.376,47	7.946,29	25.919,63	9.727,00	7.302,25	750,52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Słubicach.

4. Realizacja pilotażowego programu „Aktywny samorząd”

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach od 2012 roku przystąpiło do realizacji programu „Aktywny Samorząd”, który finansowany jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Podjęcie realizacji projektu był istotnym krokiem w kierunku rozwoju polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych w Powiecie Słubickim.

Poniżej przedstawiono liczbę wniosków oraz środki wypłacone w ramach programu w latach 2013-2018.

Tabela 11. Liczba wniosków i środki wypłacone w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w latach 2013 – 2018.

I Moduł Programu Obszar dofinansowania	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Środki wypłacone (w zł)	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Środki wypłacone (w zł)	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Środki wypłacone (w zł)	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Środki wypłacone (w zł)	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Środki wypłacone (w zł)	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Środki wypłacone (w zł)
A1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu	1	2.167,50	0	0	0	0	1	4.844,00	1	5.000,00	1	8.000,00
A2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kat. B	1	1.425,00	0	0	0	0	0	0	1	1.208,00	2	3.217,00
B1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania	2	10.069,00	6	27.827,00	0	0	2	7.226,00	4	29.978,00	3	11.718,00
B2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania	1	1.000,00	1	2.000,00	0	0	0	0	0	0	0	0
C1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	5	34.160,00	1	15.138,00	0	0	0	0	0	0	0	0
C2 – pomoc w utrzymaniu sprawności	3	5.261,98	2	3.800,00	1	1.640,00	0	0	7	14.000,00	4	9.422,00

technicznej posiadane go wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym												
C3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne	0	0	1	18.023,84	0	0	0	0	0	0	1	14.200,00
C4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne	1	3.841,80	0	0	0	56,00	0	0	0	0	0	0
D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej	1	572,39	1	1.224,00	2	979,00	2	1.470,00	1	1.694,00	1	991,00
Moduł II programu												
Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym	15	27.960	19	36.309,00	22	55.147,00	13	31.265,00	20	47.468,00	15	36.088,00
RAZEM	30	86.457,67	31	104.321,84	25	57.822,00	18	44.805,00	34	99.348,00	27	83.636,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

Tabela 12. Liczba wniosków i środki wypłacone w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w latach 2019-2020

I Moduł Programu	2019		2020	
	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Środki wypłacone (w zł)	Wnioski rozpatrzone pozytywnie	Środki wypłacone (w zł)
Obszar dofinansowania				
A1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu	0	0	1	4.547,50
A2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy dla osób z dysfunkcją narządu ruchu	1	2.325,00	2	4.989,00
A3 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy dla osób z dysfunkcją narządu słuchu	0	0	0	0
A4 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu os. z dysfunkcją narządu słuch	0	0	0	0
B1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania dla osób z dysfunkcją narządu wzroku lub obu kończyn górnych	3	9.220,00	1	6.299,00
B2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania	0	0	1	2.000,00
B3 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania dla osób z dysfunkcją narządu wzroku	2	7.669,00	0	0
B4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania dla osób z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy	3	5.711,00	0	0
B5 – pomoc w uzyskaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego	0	0	0	0
C1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	0	137,07	1	9.600,00
C2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym	0	0	0	0
C3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne	1	14.200,00	0	0
C4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne	0	0	0	0
C5 – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego	2	9.485,00	2	15.000,00
D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej	1	1.180,00	0	0
II Moduł Programu				
Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym	7	11.115,00	11	27.983,00
RAZEM	20	61.042,07	19	70.118,50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

5. Realizacja programu „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi” – Moduł III.

Zarząd Powiatu Słubickiego w dniu 14 kwietnia 2020r. podjął uchwałę o przystąpieniu do programu „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi” – Moduł III, finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Do realizacji ww. programu na terenie powiatu Zarząd Powiatu Słubickiego wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

W ramach Modułu III tego programu wprowadzona została możliwość uzyskania przez osoby niepełnosprawne pomocy finansowej w związku z wystąpieniem zagrożenia epidemicznego oraz stanu epidemii.

Wsparcie w ramach Modułu III ww. programu polegała na przyznaniu osobom niepełnosprawnym miesięcznego świadczenia w stałej wysokości 500 zł, przez okres nie dłuższy niż 5 miesięcy, licząc od marca 2020.

Adresatami świadczenia były osoby, które utraciły, od dnia 9 marca 2020 roku do 16 listopada 2020 roku, możliwość korzystania przez co najmniej 5 kolejnych następujących po sobie dni roboczych - z opieki świadczonej w placówce rehabilitacyjnej (m. in. warsztatach terapii zajęciowej, środowiskowych domach samopomocy itp.). Program nie określał kryterium dochodowego.

Wsparcie skierowane było do osób niepełnosprawnych, które są:

1. uczestnikami warsztatów terapii zajęciowej;
2. uczestnikami środowiskowych domów samopomocy, funkcjonujących na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej;
3. podopiecznymi dziennych domów pomocy społecznej, funkcjonujących na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej;
4. podopiecznymi placówek rehabilitacyjnych, których działalność finansowana jest ze środków PFRON na podstawie art. 36 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
5. uczestnikami programów zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą PFRON i w ramach tych programów korzystają ze wsparcia udzielanego przez placówki rehabilitacyjne;
6. pełnoletnimi (od 18 do 25 roku życia) uczestnikami zajęć rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim;

7. pełnoletnimi (od 18 do 24 roku życia) wychowankami specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodków wychowawczych, funkcjonujących na podstawie ustawy Prawo oświatowe.

Poniżej przedstawiono informacje o zakresie i sposobie wykorzystania środków PFRON otrzymanych przez Samorząd powiatowy na realizację Modułu III programu.

Tabela 13. Liczba złożonych wniosków w ramach Modułu III

Lp.	Dane liczbowe	Moduł III
1.	Liczba złożonych wniosków ogółem	250
2.	Liczba złożonych wniosków spełniających wymogi programu (pozytywna weryfikacja formalna)	225
3.	Liczba Wnioskodawców ogółem, którym udzielono pomocy w ramach programu	174

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

Jak wynika z przedstawionych danych, w ramach Modułu III złożono 250 wniosków. Pomocy udzielono 174 osobom, w tym 138, które wnioskowały we własnym imieniu oraz 36, których wnioski złożyli rodzice/opiekunowie prawni. Na ten cel wykorzystano łączną kwotę 258.500,00 zł.

6. Realizacja „Programu wyrównywania różnic między regionami III”

„Program wyrównywania różnic między regionami III” realizuje cele „Strategii Rozwoju Kraju 2020”, która została przyjęta uchwałą Rady Ministrów w dniu 25 września 2012r. Podstawą prawną uruchomienia i realizacji programu jest art. 47 ust. 1 pkt 1, pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁴.

Celem strategicznym programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie. Działania podjęte w ramach realizacji programu zgodnie są z priorytetowymi kierunkami interwencji takimi jak zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych czy zwiększanie aktywności zawodowej.

Środki stanowiące budżet programu w dużym zakresie kierowane są do regionów słabo rozwiniętych gospodarczo i społecznie z tym zastrzeżeniem, że w obecnym programie będą kierowane na obszar całego kraju, przy czym efekt wyrównywania różnic między regionami będzie osiąganym poprzez zróżnicowanie intensywności pomocy.

Powiat Słubicki od 2017 roku przystępuje corocznie do realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami III”.

Obszary programu, które były realizowane w 2017 i w 2018 roku:

- 1) Obszar B – likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania;
- 2) Obszar C – tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych;
- 3) Obszar D – likwidacja barier transportowych;
- 4) Obszar E – dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych;
- 5) Obszar F – tworzenie warsztatów terapii zajęciowej;
- 6) Obszar G – skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Powiat Słubicki w 2017r. przystąpił do realizacji Programu w ramach, którego dofinansowanie ze środków PFRON do zakupu 9-osobowego miobusa do przewozu osób niepełnosprawnych otrzymały dwie gminy: Gmina Cybinka na rzecz Środowiskowego Domu Samopomocy „Pod Słońcem” w Bieganowie (kwota dofinansowania: 60.386,53 zł) oraz Gmina Górzycy na rzecz Środowiskowego Domu Samopomocy w Górzycy (kwota dofinansowania: 69.012,53 zł).

⁴ Strona internetowa PFRON.

Ponadto, w ramach ww. Programu dofinansowanie otrzymał również Powiat Słubicki do zakupu 9-osobowego mikrobusego na potrzeby Powiatowego Ośrodka Wsparcia w Rzepinie (kwota dofinansowania: 69.012,53 zł).

W 2018r. Powiat Słubicki kolejny raz przystąpił do ww. Programu. W ramach Programu Gmina Górzycy (Warsztat Terapii Zajęciowej w Żabicach) otrzymał dofinansowanie ze środków PFRON na zakup autobusu 18-miejscowego (17+ kierowca) przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych. Kwota dofinansowania wyniosła 111.960,01 zł. Wartość zakupu autobusu: 176.850,00 zł.

W 2019r. Powiat Słubicki również przystąpił do Programu, jednak nie wpłynęły żadne wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON.

Obszary programu, które były realizowane w 2020r.:

- 1) Obszar A – zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych;
- 2) Obszar B – likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania;
- 3) Obszar C – tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych;
- 4) Obszar D – likwidacja barier transportowych;
- 5) Obszar E – dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych;
- 6) Obszar F – tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej;
- 7) Obszar G – skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

W 2020r. w ramach realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami III” Gmina Górzycy na rzecz Warsztatu Terapii Zajęciowej w Żabicach otrzymała dofinansowanie ze środków PFRON na poprawę bazy terapeutycznej i magazynowej. Kwota dofinansowania wyniosła 45.913,20 zł.

Gminie Górzycy zostało również przyznane dofinansowanie na rzecz Środowiskowego Domu Samopomocy w Górzycy na wymianę urządzenia – platformy pionowej dla osób niepełnosprawnych. Przyznane dofinansowanie wyniosło 16.353,06 zł.

W ramach tego programu dofinansowanie do likwidacji barier transportowych w przewozie niepełnosprawnych uczniów otrzymała także Gmina Cybinka. Kwota przyznanego dofinansowania na zakup mikrobusego przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych wyniosła 85.016,57 zł.

Łączna kwota przyznanego dofinansowania ze środków PFRON w ramach ww. programu w 2020 roku wyniosła 147.282,83 zł.

7. Instytucje i organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie słubickim

7.1. Środowiskowy Dom Samopomocy

Na terenie powiatu słubickiego funkcjonują cztery Środowiskowe Domy Samopomocy, w: gminie Słubice, gminie Górzycy, gminie Ośno Lubuskie oraz gminie Cybinka. Placówki te są jednostką organizacyjną Ośrodków Pomocy Społecznej z terenów danych gmin.

Środowiskowy Dom Samopomocy jest to placówka dziennego pobytu, przeznaczona dla osób upośledzonych umysłowo oraz przewlekle chorych psychicznie. Celem głównym działalności Domów jest stworzenie warunków zapewniających uczestnikom zaspokojenie indywidualnych potrzeb społecznych, poznawczych, życiowych ukierunkowanych na podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia.

7.1.1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Słubicach

Jak wynika z otrzymanych danych (od 2017r.) od Ośrodka Pomocy Społecznej w Słubicach na temat ŚDS w Słubicach, placówka przeznaczona dla 19 uczestników. Zajęcia odbywają się w sześciu pracowniach, w tym: kulinarnej, plastycznej, komputerowej, poradnictwa indywidualnego, pokoju wyciszeń. Funkcjonuje dodatkowo sala ogólna, a także jadalnia. W ŚDS w Słubicach zatrudnionych jest 10 pracowników (5 na pełen etat i 5 na umowę zlecenie), w tym: kierownik, dwóch terapeutów zajęciowych, instruktor ds. kulturalno-oświatowych, pedagog, pracownik socjalny, masażysta/rehabilitant, psycholog, księgowy i osoba odpowiedzialna za BHP.

7.1.2. Środowiskowy Dom Samopomocy w Górzycy

W Środowiskowym Domu Samopomocy w Górzycy jest 20 miejsc dla osób niepełnosprawnych. Według otrzymanych informacji w latach 2013-2018 w placówce w zajęciach uczestniczyła maksymalna liczba osób. Jednak w 2019r. liczba podopiecznych wynosiła 18 a w 2020 r. 17. W placówce zatrudnionych jest 4 pracowników: dwóch instruktorów i dwóch terapeutów. Dodatkowo trzy godziny tygodniowo na umowę zlecenie zatrudniony jest rehabilitant. W latach 2013-2020 w ŚDS w Górzycy funkcjonowało pięć pracowni: kulinarna, ogrodnicza, komputerowa, plastyczno-techniczna oraz krawiecka.

7.1.3. Środowiskowy Dom Samopomocy w Ośnie Lubuskim

ŚDS w Ośnie Lubuskim dysponuje 23 miejscami dla osób niepełnosprawnych. Jak wynika z otrzymanych informacji w 2020r. w zajęciach uczestniczyło 21 osób (Tabela 15). W placówce w 2020r. zatrudnionych było 10 pracowników, w tym: kierownik działu ds. środowiskowego domu samopomocy, trzech instruktorów terapii zajęciowej, opiekun, psycholog, p.o. kierownika ŚDS, główny księgowy, pracownik socjalny/pomoc administracyjna ds. kadr oraz logopeda. W instytucji funkcjonuje sześć pracowni: komputerowa, manualno-plastyczna, krawiecka, kulinarna, gimnastyczno-rehabilitacyjna oraz pokój wyciszeni (pokój odpoczynku i rehabilitacji).

Tabela 14. Liczba miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy w Ośnie Lubuskim

	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.
Liczba miejsc ogółem	20	20	23	23	23	23	23	23
Faktyczna liczba uczestników	17	20	23	21	21	20	20	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Środowiskowego Domu Samopomocy w Ośnie Lubuskim.

7.1.4. Środowiskowy Dom Samopomocy „Pod Słońcem” w Bieganowie

Jak wynika z otrzymanych informacji liczba miejsc w ŚDS w Bieganowie w przeciągu 7 lat znacznie wzrosła i obecnie wynosi 38 (Tabela 16) W placówce obecnie zatrudnionych jest 11 pracowników, w tym: kierownik, główny księgowy, pracownik gospodarczy, dwóch instruktorów terapii zajęciowej, pięciu pedagogów oraz instruktor ds. kulturalno-oświatowych. Z uzyskanych informacji wynika, że od 2015 roku zajęcia w ŚDS w Bieganowie prowadzone są 10 pracownikami, co przedstawia tabela 17.

Tabela 15. Liczba miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy w Bieganowie

	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.
Liczba miejsc ogółem	20	20	25	34	38	38	38	38
Faktyczna liczba uczestników	23	24	25	36	38	38	37	39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Środowiskowego Domu Samopomocy w Bieganowie.

Tabela 16. Liczba i rodzaj pracowni funkcjonujących w ŚDS w Bieganowie

Pracownie \ Rok	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.	2020r
Liczba funkcjonujących pracowni	5		10					
Rodzaj funkcjonujących pracowni	<ul style="list-style-type: none"> • Pracownia terapii pedagogicznej • Pracownia multimedialna • Pokój wyciszeni • Sala artystyczno-gimnastyczna • Pracownia zajęć kulinarnych 		<ul style="list-style-type: none"> • Pracownia pedagogiczna • Pracownia multimedialna • Pokój wyciszeni i gabinet psychologa • Pokój do rozmów indywidualnych • Sala wielofunkcyjna i jadalnia • Pracownia zajęć kulinarnych • Sala doświadczania świata • Sala ogólna i do terapii ruchowej • Sala wielofunkcyjna • Sala plastyczno-techniczna 					

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Środowiskowego Domu Samopomocy w Bieganowie.

7.2. Warsztat Terapii Zajęciowej

Warsztat Terapii Zajęciowej (WTZ) działa zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Jego celem jest stworzenie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacji powyższych celów służy stosowanie technik terapii zajęciowej zmierzających do usamodzielnienia się uczestników. Osiąga się to poprzez rozwijanie w osobach niepełnosprawnych umiejętności wykonywania czynności życia codziennego i zaradności osobistej, a także psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, które umożliwią uczestnikom podjęcie szkoleń zawodowych lub pracy.

W powiecie słubickim funkcjonuje jeden Warsztat Terapii Zajęciowej, który swoją siedzibę ma w Żabicach. Jest to jednostka organizacyjna gminy Górzycyca i działa od 29 grudnia 2005 roku. Warsztat Terapii Zajęciowej w Żabicach finansowany jest w 90% ze środków PFRON, natomiast 10% pochodzi z budżetu samorządu powiatowego. Uczestnikami warsztatów mogą być osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności, w którym wskazane jest uczestnictwo w terapii zajęciowej.

Zajęcia terapeutyczne w Warsztacie Terapii Zajęciowej w Żabicach prowadzone są w ośmiu pracowniach tematycznych: multimedialno-informatycznej, krawiecko-tekcyjnej, kulinarnej, cukierniczej, gospodarstwa domowego, plastyczno-dekoratorskiej, arteterapii i technik różnych oraz stolarsko-technicznej.

Liczba miejsc w Warsztacie Terapii Zajęciowej w Żabicach do 2013 roku wynosiła 30, natomiast od 2014r. liczba ta wzrosła do 40.

Tabela 17. Liczba osób uczestniczących w Warsztacie Terapii Zajęciowej w Żabicach w latach 2013-2020.

Rok	Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w Warsztacie Terapii Zajęciowej w Żabicach	Rotacja uczestników
2013	Procesem terapeutycznym objęto łącznie: 30 osób , w tym: - 16 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności - 14 ze znacznym stopniem niepełnosprawności	W 2013 roku Warsztat opuściło 2 uczestników
2014	Procesem terapeutycznym objęto łącznie: 40 osób , w tym: - 18 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności - 22 ze znacznym stopniem niepełnosprawności	W 2014 roku Warsztat opuściło 2 uczestników
2015	Procesem terapeutycznym objęto łącznie: 40 osób , w tym: - 22 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności - 18 ze znacznym stopniem niepełnosprawności	W 2015 roku Warsztat opuściło 6 uczestników
2016	Procesem terapeutycznym objęto łącznie: 40 osób , w tym: - 16 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności - 24 ze znacznym stopniem niepełnosprawności	W 2016 roku Warsztat opuściło 6 uczestników
2017	Procesem terapeutycznym objęto łącznie: 40 osób , w tym: - 20 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności - 20 ze znacznym stopniem niepełnosprawności	W 2017 roku Warsztat opuściło 6 uczestników
2018	Procesem terapeutycznym objęto łącznie: 40 osób , w tym: - 18 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności - 22 ze znacznym stopniem niepełnosprawności	W 2018 roku Warsztat opuściło 6 uczestników
2019	Procesem terapeutycznym objęto łącznie: 40 osób , w tym: - 17 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności - 23 ze znacznym stopniem niepełnosprawności	W 2019 roku Warsztat opuściło 4 uczestników
2020	Procesem terapeutycznym objęto łącznie: 40 osób , w tym: - 16 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności - 24 ze znacznym stopniem niepełnosprawności	W 2020 roku Warsztat opuściło 4 uczestników

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

7.3. Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Rzepinie

Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Rzepinie został utworzony na podstawie uchwały Nr XIV/81/11 Rady Powiatu Słubickiego z dnia 29 listopada 2011r. w sprawie utworzenia Powiatowego Ośrodka Wsparcia w Rzepinie. Ośrodek jest powiatową jednostką budżetową i swoją działalność rozpoczął 20 grudnia 2011r. Jest to miejsce wsparcia dziennego typu A dla osób przewlekle chorych psychicznie i typu B dla osób upośledzonych umysłowo. Ośrodek oferuje łącznie 22 miejsca.

Działalność Ośrodka ukierunkowana jest przede wszystkim na jak największe usamodzielnienie się uczestników i naukę czynności samoobsługowych. Poprzez prowadzone treningi zachęca się uczestników do świadomej aktywności w życiu codziennym i społecznym. Istotna jest również wszelka działalność, która ma na celu zwiększenie sprawności intelektualnej osób niepełnosprawnych. W Ośrodku funkcjonują różne pracownie: pracownia animacji kulturalnej, pracownia artystyczna, pracownia rehabilitacji oraz pracownia kulinarna.

7.4. Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Słubickim

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Słubickim działa na podstawie art. 44b ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych oraz na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2003r. w sprawie organizacji trybu działania wojewódzkich i powiatowych społecznych rad do spraw osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z art. 44c ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity – Dz. U. z 2018 r., poz. 511 z późn. zm.), powiatowe rady składają się z 5 osób, powołanych spośród przedstawicieli działających na terenie danego powiatu organizacji pozarządowych, fundacji oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego (powiatów i gmin). Członków powiatowych rad powołuje i odwołuje starosta, spośród kandydatów zgłoszonych przez organizacje i organy, o których mowa powyżej.

Zgodnie z Zarządzeniem Starosty Słubickiego z 2019 roku powołana została Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Słubickim na okres 4 lat tj. do 2023 roku. Składa się ona z 5 członków.

Do podstawowych zadań Rady należy:

- 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, realizacja praw osób niepełnosprawnych;
- 2) opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 3) ocena realizacji programów;

- 4) opiniowanie projektów uchwał i -programów przyjmowanych przez Radę Powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Przewodniczący Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych zwołuje posiedzenia co najmniej raz na kwartał z własnej inicjatywy, na wniosek co najmniej połowy członków prezydium rady lub na wniosek co najmniej 1/3 liczby członków rady. Posiedzenia odbywają się w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach.

7.5. Organizacje pozarządowe

Na terenie powiatu słubickiego działają również organizacje pozarządowe, których statutowa działalność skierowana jest na potrzeby osób z niepełnosprawnością, działających w ich interesie.

8. Cel główny programu, cele szczegółowe oraz zadania do realizacji

Tabela 18. Cel główny i cele szczegółowe Powiatowego Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2027

<p>Cel główny: Przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych oraz poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez zapewnienie im warunków do samodzielnego i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, a także kształtowanie wobec nich pozytywnych postaw społecznych</p>	
<p><u>Cel szczegółowy 1:</u> Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych</p>	
Zadania	<ul style="list-style-type: none"> a) Inicjowanie działań informacyjni- edukacyjnych kampanii mających na celu zwiększenie świadomości społecznej w zakresie problematyki niepełnosprawności; b) Kształtowanie postaw prospołecznych sprzyjających kreowaniu środowiska przyjaznego osobom niepełnosprawnym; c) Wspieranie działań zmierzających do realizacji prawa osób niepełnosprawnych do pełnego uczestnictwa w życiu publicznym i społecznym; d) Umożliwienie korzystania z wszelkich dóbr publicznych osobom niepełnosprawnym;
<p><u>Cel szczegółowy 2:</u> Aktywizacja zawodowa oraz wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w dostępie do rynku pracy</p>	
Zadania	<ul style="list-style-type: none"> a) Wspieranie zatrudnienia i samozatrudnienia osób niepełnosprawnych; b) Organizacja szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe osób niepełnosprawnych; c) Promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych poprzez programy celowe dofinansowane ze środków PEFRON; d) Rozpowszechnianie wśród pracowników informacji o możliwości tworzenia i wyposażenia miejsc pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez dofinansowanie ze środków PFRON
<p><u>Cel szczegółowy 3:</u> Poprawa jakości życia i funkcjonowania osób niepełnosprawnych poprzez wspieranie w likwidacji barier architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych</p>	
Zadania	<ul style="list-style-type: none"> a) Wspieranie w środowisku lokalnym działań zmierzających do likwidacji barier urbanistycznych, architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się umożliwiających osobom niepełnosprawnym dostęp do budynków użyteczności publicznej; b) Dostosowanie środków komunikacji miejskiej i innych środków transportu do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym pomoc w zakupie środków transportu dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych dla jednostek powiatu, samorządów gminnych oraz organizacji pozarządowych; c) Działania na rzecz wyrównywania szans uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym oraz pracy zawodowej, w tym

	<p>pomoc w:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego przez osoby niepełnosprawne samochodu ; - zakupie specjalistycznego sprzętu elektronicznego wraz z oprogramowaniem oraz szkolenia w tym zakresie; - zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym; - zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego; - zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne; - w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej; <p>d) Zwiększenie dostępu do kształcenia i podnoszenia przez osoby niepełnosprawne swoich kwalifikacji, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B i innych; - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym dla osób pobierających naukę w szkole wyższej lub szkole policealnej lub kolegium, a także dla osób mających przewód doktorski otwarty poza studium doktoranckim; <p>e) Dostosowywanie mieszkań osób niepełnosprawnych do ich potrzeb poprzez przyznawanie dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych;</p>
<p><u>Cel szczegółowy 4:</u> Umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestniczenia w życiu społecznym poprzez zwiększenie dostępu do rehabilitacji oraz dóbr i usług (sportowych, kulturalnych, artystycznych i turystycznych)</p>	
Zadania	<ul style="list-style-type: none"> a) Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych; b) Rozpowszechnianie informacji na temat dostępnych form pomocy w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i leczniczej; c) Wspieranie organizacji spotkań o charakterze integracyjnym, kulturalnym, sportowym i turystycznym poprzez udzielanie dofinansowań do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych; d) Rozpowszechnianie informacji na temat funkcjonowania Dziennego Domu „Senior +”; e) Prowadzenie Powiatowego Ośrodka Wsparcia na terenie powiatu Słubickiego
<p><u>Cel szczegółowy 5:</u> Wspieranie rodzin osób niepełnosprawnych w pełnieniu ich ról</p>	
Zadania	<ul style="list-style-type: none"> a) Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, w tym poradnictwa psychologicznego i socjalnego; b) Organizacja grup wsparcia dla rodzin osób niepełnosprawnych; c) Zapewnienie pomocy i wsparcia dla rodzin w formie asystentów osób niepełnosprawnych;
<p><u>Cel szczegółowy 6:</u> Usprawnienie systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych</p>	
Zadania	<ul style="list-style-type: none"> a) Wzmocnienie działań instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych; b) Podejmowanie wspólnych działań na rzecz osób niepełnosprawnych przez jednostki samorządowe i organizacje pozarządowe; c) Propagowanie tworzenia klubów samopomocowych i wolontariatu;

	<ul style="list-style-type: none"> d) Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie obsługi i podniesienia jakości oferowanych usług; e) Współpraca pomiędzy jednostkami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych; f) Wzmacnianie organizacji pozarządowych oraz rozwój lokalnego społeczeństwa obywatelskiego;
--	--

Źródło: Opracowanie własne.

9. Sposoby monitorowania i ewaluacji programu

Monitoring programu prowadzony będzie na bieżąco przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słubicach w formie corocznego sprawozdania z działalności Centrum przekładanego Radzie Powiatu Słubickiego.

Monitoring będzie stałym i ciągłym procesem, mającym na celu zapewnienie informacji na temat skuteczności podejmowanych działań. Program może być aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb i ich zmiany.

10. Podsumowanie

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2027 ma charakter otwarty. Aby cele założone w programie mogły zostać zrealizowane konieczna jest współpraca pomiędzy instytucjami, przede wszystkim samorządu terytorialnego, instytucji zajmujących się osobami niepełnosprawnymi, a także organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych ma ułatwić prowadzenie aktywnej polityki społecznej wobec osób z niepełnosprawnością, wspierać i umacniać ich prawa, a także przyczynić się do stworzenia im warunków umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba i kwota udzielonych dofinansowań ze środków PFRON w powiecie słubickim w latach 2013-2020 przeznaczona na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej.....	9
Tabela 2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych ze środków PFRON w latach 2013-2020.	10
Tabela 3. Dofinansowanie sportu, kultury i turystyki osób niepełnosprawnych ze środków PFRON w latach 2013-2020.....	11
Tabela 4. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze ze środków PFRON w latach 2013-2020.....	12
Tabela 5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych ze środków PFRON w latach 2013 -2020.....	13
Tabela 6. Środki finansowe przeznaczone na działalność Warsztatu Terapii Zajęciowej w Żabicach w latach 2013 - 2020.....	13
Tabela 7. Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP w Słubicach w latach 2013-2020	14
Tabela 8. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Słubicach wg kryterium stopnia niepełnosprawności w latach 2013-2020.....	15
Tabela 9. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Słubicach, które podjęły zatrudnienie w latach 2013-2020r.	15
Tabela 10. Liczba przyznanych dofinansowań przez PUP Słubice na poszczególne zadania realizowane w ramach rehabilitacji zawodowej w latach 2013-2020.....	17
Tabela 11. Liczba wniosków i środki wypłacone w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w latach 2013-2018.....	19
Tabela 12. Liczba wniosków i środki wypłacone w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w latach 2019-2020.....	21
Tabela 13. Liczba złożonych wniosków w ramach Modułu III	23
Tabela 14. Liczba miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy w Ośnie Lubuskim	27
Tabela 15. Liczba miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy w Bieganowie ..	27
Tabela 16. Liczba i rodzaj pracowni funkcjonujących w ŚDS w Bieganowie.....	28
Tabela 17. Liczba osób uczestniczących w Warsztacie Terapii Zajęciowej w Żabicach w latach 2013- 2020.....	29
Tabela 18. Cel główny i cele szczegółowe Powiatowego Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2027	32